

Dkt. David L. Mathewson, Theolojia ya Agano Jipya, Kipindi cha 13, Watu wa Mungu katika Agano Jipya, Sehemu ya 1

© 2024 Dave Mathewson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Dave Mathewson katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Theolojia ya Agano Jipya. Huu ni mhadhara wa 13, Watu wa Mungu katika Agano Jipya, Sehemu ya 1.

Tulimaliza kipindi cha mwisho kwa kumtazama Yesu kama Israeli wa kweli.

Kwa hivyo, kama mada zingine, ukuzaji wa mada ya watu wa Mungu katika Agano la Kale hadi matarajio ya kinabii hupata utimilifu wake kwanza kabisa katika Yesu. Kwa hivyo, tuliona kwamba Yesu, hata katika Injili, Yesu anarudia, kwa njia fulani, akielezea hadithi ya Israeli katika maisha na huduma yake mwenyewe. Na hata katika utoto wake wa mapema, kupitia harakati za kwenda Misri na kutoka, na kisha katika majaribu, majaribu ambayo Adamu na Hawa walishindwa, majaribu ambayo walishindwa kupita, na majaribu ambayo Israeli ilishindwa, sasa Yesu anapita.

Kwa hivyo, Yesu ndiye Israeli wa kweli, anayejaza na kuwakilisha ahadi iliyowafanya Israeli na kuwakilisha nia ya Mungu kwa Israeli, watu wake. Lakini sasa nataka, tutaona hilo likitokea katika matukio mengine kadhaa, lakini nataka utambue kwamba tutaangalia maandiko kadhaa katika Injili yanayoonyesha jinsi Yesu anavyoanza kutimiza ahadi ya Mungu kwa Israeli, hasa matarajio ya kinabii, kwa sasa kukusanya kiini cha watu ambao watakuwa watu wa kweli, watu wapya wa Mungu. Na mahali pa kuanzia, labda mahali pa kuanzia palipo wazi zaidi, ni Yesu akiwachagua wanafunzi 12.

Sihitaji kurudi nyuma na kusoma maandishi, lakini unamkuta Yesu katika Injili akichagua wafuasi 12 au wanafunzi 12 ambao watakuwa watu wake. Tena, huyu si Yesu tu anayekuza vikundi vidogo kwa kuchagua 12. Kuna sababu kwa nini Yesu anachagua wanafunzi 12.

Nambari 12 inaakisi waziwazi makabila 12 ya Israeli. Kwa hivyo, ni kama nambari 12, tutaona hili pia, tutakapofika mwisho wa Biblia, hadi Yerusalemu mpya katika Ufunuo 21, nambari 12 mara nyingi hubeba sifa muhimu, maana muhimu ya watu wa Mungu. Karibu inaashiria au ina thamani ya mfano kwa watu wa Mungu.

Kwa hivyo, Yesu alichagua wanafunzi 12 au wafuasi 12, jambo linalodokeza mwendelezo na watu wa Mungu wa Agano la Kale. Wanafunzi 12 wanaigwa kulingana na makabila 12 ya Israeli. Kwa hivyo, Yesu anaunda kiini cha ambayo itakuwa Israeli iliyofanywa upya, watu wa kweli wa Mungu.

Pia tunaona hili katika Yesu alipoanzisha kanisa lake, Mathayo sura ya 16. Mathayo sura ya 16 na mstari wa 18, ndipo unapopata neno hili katika Injili, Mathayo, lakini kwanza kabisa, katika Mathayo sura ya 16 na mstari wa 18, Yesu anasema, nitarudi nyuma na kusoma 17. Hii ni katika muktadha wa ungamo la Petro kwamba Yesu ndiye Masihi, mwana wa Mungu aliye hai.

Yesu akajibu, Heri wewe, Simoni, mwana wa Yona, kwa maana hili halikufunuliwa kwako na mwili na damu, bali na baba yangu aliye mbinguni. Nami nakuambia, wewe ndiwe Petro. Na juu ya mwamba huu, nitalijenga kanisa langu; wala milango ya kuzimu haitalishinda.

Na baadaye katika sura ya 18 na mstari wa 17, katika muktadha wa jinsi Yesu anavyowaagiza wanafunzi wake kushughulikia dhambi katika kanisa la kusanyiko hili jipya, anasema, kweli, nawaambia, hebu tuone, mstari wa 17, samahani, sura ya 18, mstari wa 17. Wakikataa kusikiliza, liambie kanisa. Na wakikataa kusikiliza, hata kanisa, mtendee kama vile ungefanya kwa mpagani au mtoza ushuru.

Sasa, ninachotaka kuzingatia ni neno kanisa. Nadhani tunafanya udhalimu kwa maandishi haya tunapoyasoma sana kwa kuzingatia dhana zetu za kisasa kuhusu kanisa. Kwa hivyo, tunafikiria jengo lenye watu wanaokutana ndani yake, kisha wana mchungaji na wazee na mashemasi na kwaya na katibu, na wanachukua sadaka na yote yamepangwa vizuri, na kadhalika, na kadhalika.

Lakini katika hatua hii, neno kanisa ambalo Yesu anatumia, neno la Kigiriki ecclesia, ni neno linalotumika katika Septuagint, tafsiri ya Kigiriki ya Agano la Kale mara nyingi hurejelea kusanyiko la watu wa Mungu, Israeli. Kwa hivyo kwa kurejelea kundi linaloitwa kanisa hapa katika Mathayo, sidhani kama Mathayo yuko katika hatua hii, au Yesu anafikiria makanisa na miundo yetu ya kisasa na kitu ambacho kina kauli ya mafundisho na katiba, na kadhalika, na kadhalika. Lakini kwa ufupi, Yesu anaelezea ukweli kwamba kuna kusanyiko jipya ambalo anafikiria, kusanyiko jipya ambalo anaunda kulingana nalo, lililojengwa juu ya kiini hiki cha wanafunzi 12, kusanyiko jipya linalofanana na, au katika mwendelezo na kusanyiko, ecclesia ya kanisa, samahani, ecclesia au kusanyiko la watu wa Mungu, Israeli.

Kwa hivyo tena, nadhani Yesu amechagua neno tunalotafsiri kanisani, lakini tena, usiruhusu hilo litoe mawazo mengi sana kuhusu kile tunachokifikiria kanisani katika karne ya 21. Neno kanisa ni kwamba katika Septuagint, tafsiri ya Kigiriki ya Agano la Kale mara nyingi ilitumika kwa Israeli, neno ambalo linaweza kumaanisha tu kusanyiko, mkusanyiko wa watu. Yesu anaonyesha tu ukweli kwamba sasa anaunda, anaanzisha, au anajenga kusanyiko la watu kwa mwendelezo na kusanyiko lake, watu wake katika Agano la Kale.

Andiko lingine katika injili au wazo lingine katika injili linaloonyesha nia ya Yesu ya kuunda kusanyiko linalomzunguka, kukusanya kundi la wafuasi, watu wa kuunda watu wanaomzunguka na kumzunguka linapatikana katika maandiko kama vile Yohana sura ya 10, ambapo Yesu anajielezea kama mchungaji wa kweli anayekusanya kondoo wake : Yohana sura ya 10 na mistari ya 7 na 11. Katika Yohana 10 na mistari ya 7 na 11, tunasoma haya, kwa hivyo Yesu anasema tena, Amin, nawaambia, Mimi ndimi mlango wa kondoo.

Wote walionitangulia ni wezi na wanyang'anyi, lakini kondoo hawakuwasikiliza. Mimi ndimi mlango. Yeyote anayeingia kupitia kwangu ataokolewa.

Watakuja na kutoka na kupata malisho. Katika mstari wa 11, Yesu anasema, Mimi ndimi mchungaji mwema. Mchungaji mwema hutoa uhai wake kwa ajili ya kondoo wake.

Mfanyakazi wa kuajiriwa si mchungaji na kondoo si mali yake. Kwa hivyo, anapomwona mbwa mwitu akija, huwaacha kondoo na kuwakimbilia. Lakini kisha, katika mstari wa 14, Yesu anarudia, Mimi ndimi mchungaji mwema.

Ninawajua kondoo wangu, na kondoo wangu wananjua. Sasa, kuna umuhimu gani kuhusu hilo? Nadhani tena, Yesu hachochei tu mada ya kuwa mchungaji. Tunaona lugha inayofanana, nadhani, katika Luka sura ya 12 na mstari wa 32, Yesu anasema, msiogope, enyi kundi dogo, kwa maana baba yenu ameona vema kuwapa ufalme.

Kwa hivyo, Yesu anaita kundi lake la wafuasi kama kundi dogo. Sasa, hajiiti mchungaji hapo, lakini inamaanisha kwamba yeye ndiye mchungaji wa kundi hili. Mifano kadhaa ya Yesu inahusiana na mchungaji.

Unakumbuka Luka sura ya 15 inaanza na mchungaji anayetoka nje na kumtafuta kondoo aliyepotea. Kwa hivyo, ni nini muhimu kuhusu haya yote? Katika ngazi moja, tunaweza kusema, je, Yesu anatumia sitiari ya kawaida kuelezea uhusiano wake na watu wake kama mchungaji wa kondoo wake? Naam, ndiyo, hiyo ni kweli. Hata hivyo, ukirudi kwenye kitabu cha Ezekieli, inavutia kwamba Mungu anaelezea uhusiano wake na watu wake kama mchungaji na anawaelezea watu wake kama kondoo.

Acha nisome sehemu tu ya mstari wa 20, sura ya 34 ya Ezekieli. Nitasoma tu sehemu zake. Inaanza, neno la Bwana likanijia, mwana wa Adamu, likimwambia Ezekieli, tabiri dhidi ya wachungaji wa Israeli, tabiri na uwaambie, Bwana Mwenye Enzi Kuu asema hivi, Ole wenu, wachungaji wa Israeli, mnaojitunza wenyewe tu.

Wachungaji hawapaswi, hawapaswi, kuchunga kundi. Kwa hivyo, viongozi wa Israeli wanaonekana kama wachungaji, na Israeli wanaonekana kama kundi, kondoo

wanaohitaji kutunzwa. Kwa hivyo anawakemea viongozi kama wachungaji wasiofaa ambao hawajafanya kazi yao.

Katika mstari wa saba, anasema, kwa hiyo, ninyi wachungaji sikilizeni asemavyo Bwana, hakika kama mimi niishivyo, asema Bwana, kwa sababu kundi langu halina mchungaji, nalo limekuwa nyara na kuwa chakula cha wanyama wote wa porini. Na kwa sababu wachungaji wangu hawakuwatafuta kundi langu, bali walijitunza wenyewe badala ya kundi.

Kwa hiyo, enyi wachungaji, lisikieni neno la Bwana. Hili ndilo asemalo Bwana. Mimi ni kinyume na wachungaji, nami nitawaadhibu.

Kisha, mstari wa 11, kwa maana Bwana Mwenyezi asema hivi: Mimi mwenyewe nitawatafuta kondoo zangu na kuwatunza kama mchungaji anavyowatunza kondoo wake waliotawanyika anapokuwa nao.

Kwa hiyo, je, nitawatunza kondoo wangu? Nitawaokoa kutoka kila mahali walipotawanyika siku ya mawingu na giza. Nitawatoa katika mataifa na kuwakusanya kutoka nchi mbalimbali, na kuwaleta katika nchi yao wenyewe.

Nitawalisha juu ya milima ya Israeli, katika mabonde na vijiji vyote vya nchi. Nitawalisha katika malisho mema na milimani, na milima ya Juu ya Israeli itakuwa malisho yao. Kwa hivyo, angalia kwamba katika Ezeieli 34, katika muktadha wa urejesho, tena, Ezeieli 34 inaendana na 36 na 37, na katika muktadha wa urejesho, Mungu atakuwa mchungaji wake.

Mungu atakuwa mchungaji. Taifa la Israeli ni kama kondoo waliotawanyika, na Mungu, mchungaji, atawakusanya na kuwarejesha kondoo wake. Atawakusanya pamoja kwake.

Lakini cha kushangaza, ukirudi kwenye sura ya 37 ya Ezeieli, nenda zaidi tena katika muktadha wa urejesho na agano jipya, angalia mwandishi anasema nini: mtumishi wangu, Daudi, atakuwa mfalme juu yao, naye atakuwa, nao wote watakuwa na mchungaji mmoja. Watafuata sheria zangu na kuwa waangalifu kuzishika amri zangu. Kwa hivyo inaonekana, Daudi mwenyewe, kisha mwana wa Daudi mwenyewe, mfalme katika ukoo wa Daudi, atakuwa mchungaji juu ya watu wa Mungu.

Sasa, ukiwa na hilo akilini, rudi kwenye maandiko haya ya Agano Jipya niliyosoma kuhusu Yesu kama mchungaji na wafuasi wake kama kondoo wake pamoja na Yesu, mchungaji wa kweli akikusanya kondoo. Nadhani tunapata utimilifu wa Ezeieli 34. Sasa Mungu anaanza kuwakusanya kondoo wake, kondoo wake waliotawanyika kupitia Yesu Kristo, ambaye sasa anawakusanya kondoo wake, wafuasi wake, na wanafunzi wake.

Kwa maneno mengine, Yesu katika kutimiza Ezekieli 34, Yesu anaanza kukusanya kundi jipya, watu wapya ambao sasa watamzunguka, ambao watamjibu kwa uaminifu na imani na utii, mchungaji wa kweli ambaye ni Yesu Kristo. Mada nyingine inayoelekeza kwenye mada ya watu wa Mungu katika kutimiza ahadi za agano la kale inahusiana na Yohana sura ya 15 na Yesu kuwa ndiye anayetunza shamba la mizabibu. Kwa hivyo, ukirudi kwenye Yohana sura ya 15, ambayo ni sehemu ndefu kuhusu mzabibu na matawi, tena, nitasoma sehemu tu ya hii, lakini inaanza na Yesu akisema, Mimi ndimi mzabibu wa kweli, na baba yangu ndiye mtunza bustani.

Kila tawi ndani yangu lisilozaa matunda hulikata , na kila tawi lizaalo matunda hulisafisha ili lizidi kuzaa matunda. Ninyi mmekwisha kuwa safi kwa sababu ya maneno niliyowaambia. Basi kaeni ndani yangu, nami nikikaa ndani yenu.

Hakuna tawi linaloweza kuzaa matunda lenyewe, bali linapaswa kukaa ndani ya mzabibu. Wala ninyi hamwezi kuzaa matunda msipokaa ndani yangu.

Mimi ni mzabibu, nanyi ni matawi. Mkikaa ndani yangu nami ndani yenu, mtazaa matunda mengi. Bila mimi hamwezi kufanya chochote.

Mkikaa ndani yangu, mtakuwa kama tawi linalotupwa nje. Msipokaa ndani yangu, mtakuwa kama tawi linalotupwa nje na kunyauka. Kisha huchukuliwa na kutupwa motoni.

Mkikaa ndani yangu na maneno yangu ndani yenu, ombeni chochote mtakacho, nacho kitatendeka. Nitaishia hapo, lakini angalia picha ya Yesu kama mzabibu, baba kama mtunza mizabibu au mtunza bustani, na watu kama matawi ya mzabibu. Tena, nina uhakika kwamba Yesu anafanya zaidi ya kutumia sitiari rahisi ya kilimo cha bustani kuelezea uhusiano wake na watu wake.

Tena, sitiari ya mzabibu na tawi ni moja, au sitiari ya mzabibu au shamba la mizabibu ni moja ambayo unaikuta ikirejelea Israeli katika Agano la Kale. Kuna maandiko kadhaa ambayo tunaweza kuyaangalia, lakini moja wapo ni Isaya sura ya 5 na 1 hadi 7. Isaya sura ya 5 na mistari ya 1 hadi 7. Nitaimba wimbo kuhusu shamba lake la mizabibu kwa ajili ya mpendwa wangu. Mpendwa wangu ana shamba la mizabibu kwenye vilima vyenye rutuba.

Alichimba, akaondoa mawe, na akapanda vitu vilivyopatikana kwa wingi. Akajenga mnara ndani yake na pia akakata kinu cha kukamulia divai. Kisha akatafuta mavuno ya zabibu nzuri, lakini yalitoa matunda mabaya tu.

Sasa, enyi wakazi wa Yerusalemu na watu wa Yuda, hukumuni kati yangu na shamba langu la mizabibu. Ni nini kingine ambacho kingeweza kufanywa kwa shamba langu la mizabibu kuliko nilivyofanya kwa ajili yake? Ninapotafuta zabibu nzuri, nitazalisha

nini? Kwa nini ilitoa zabibu mbaya tu? Sasa nitawaambia nitakachofanya na shamba langu la mizabibu. Nitaondoa ua wake, nalo litaharibiwa.

Nitaubomoa ukuta wake, nao utakanyagwa-kanyagwa. Nitaufanya kuwa jangwa, usiokatwa vipande vipande wala kupandwa, na miiba na michongoma itamea humo.

Nitaamuru mawingu yasinyeshe juu yake. Shamba la mizabibu la Bwana Mungu Mwenye Nguvu Zote ni taifa la Israeli. Kwa hivyo sasa Mungu anatufasiria.

Na watu wa Yuda ndio mizabibu aliyoifurahia. Na alitafuta haki, lakini aliona umwagaji damu kwa ajili ya haki, lakini alisikia vilio vya dhiki. Kwa hivyo, ninachofikiri kinaendelea sasa katika Yohana 15 ni kwamba Yesu amekuja sasa kurejesha mizabibu wa kweli.

Mizabibu wa kweli katika Isaya 5 ulikataa kuzaa matunda. Sasa Yesu anakuja kurejesha mizabibu wa kweli wa watu wa Mungu ambao sasa utazaa matunda ikiwa watabaki ndani yake. Kwa hivyo kwa kuwaita wafuasi wake, tena Yesu akiwaita wafuasi wake, kwa kuwaita mizabibu na Yesu akiwa shamba la kweli la mizabibu na Mungu mkulima, nadhani Yesu anapendekeza kwamba mizabibu wa kweli wa Israeli uliokataa kuzaa matunda sasa unafanywa upya na kurejeshwa ili kutoa matunda ambayo Mungu alikusudia uzae kwa kukaa na kubaki ndani ya Yesu Kristo.

Hiyo ni wanafunzi wake; kiini hiki kitaunda msingi kulingana na Mathayo 16 na 18, ambao utaunda msingi wa kusanyiko lote la watu wa Mungu. Mtu anaweza pia, nadhani mtu anaweza pia kuwa mkiani mwa haya yote, kujumuisha agizo kuu la Yesu mwishoni mwa Mathayo 18, Samahani, mwisho wa Mathayo 28, ambapo anawaambia waende wakawafanye mataifa yote kuwa wanafunzi na kuwabatiza kwa jina la Baba, Mwana, na Roho Mtakatifu, na kuwafundisha kuyashika yote niliyowaamuru. Nitakuwa pamoja nanyi hata ukamilifu wa dahari.

Nadhani sasa tunaona watu wa Mungu wakipanuka na kuwajumuisha watu kutoka mataifa yote ya dunia. Kwa hivyo, katika kumalizia mafundisho ya Yesu, hasa katika injili, nadhani tunaona kwamba Yesu Kristo ndiye mwanzo wa Israeli iliyofanywa upya. Yesu Kristo ndiye Israeli wa kweli, yule anayetimiza ahadi na nia ya Israeli na nia ya Mungu kwa Israeli.

Na kisha, kupitia Yesu Kristo, Mungu sasa anaanza kuiboresha Israeli na kuunda jumuiya mpya ya agano, watu wapya wa Mungu katika enzi ya utimilifu na katika kutimiza matarajio ya kinabii ya Agano la Kale. Tofauti sasa ni kwamba uanachama katika watu wa Mungu hauzuiliwi tena au kutegemea ukabila, yaani, kuwa wa taifa la Israeli, lakini sasa sharti lake pekee ni imani katika Yesu Kristo au uhusiano na Yesu Kristo, ambaye ni Myahudi wa kweli, ambaye ndiye utimilifu wa kweli wa hatima ya Israeli na ahadi za Israeli. Kwa hivyo tena, tuliona kwamba ahadi zinaanza; samahani,

lakini mada ya watu wa Mungu inaanza kwa upana sana na Adamu na Hawa katika muktadha wa uumbaji wote.

Inapungua hadi kwa Ibrahimu na taifa la Israeli. Inapitia upungufu mwingine katika nafsi ya Yesu Kristo, ambaye anatimiza makusudi ya Mungu kupitia Ibrahimu na Israeli, lakini kisha itapanuka. Inaanza kupanuka kufikia sasa. Yesu alichagua kiini cha wafuasi katika umbo la wanafunzi wake, ambao ndio msingi na kiini cha watu wapya wa Mungu ambao Yesu anaumba, ambao umejikita kumzunguka na unahusiana naye kulingana na imani katika nafsi yake.

Kwa hivyo, Yesu alichagua wanafunzi kumi na wawili kama kiini cha watu wake. Amekuja kuanzisha kanisa, kusanyiko jipya la watu wa Mungu. Yeye ndiye mchungaji wa kweli ambaye sasa anakusanya kondoo wa watu wa Mungu.

Yeye ndiye mzabibu wa kweli, na watu wake ni matawi. Kwa hivyo, ni kupitia Yesu Kristo kwamba jumuiya mpya, Israeli mpya, watu wapya wa Mungu sasa wanaumbwa katika kutimiza watu wa Mungu wa Agano la Kale na matarajio ya kinabii ya watu wa Mungu waliorejeshwa upya. Sasa, ili kuendelea zaidi ya Injili hadi kitabu, tutaanza na kitabu cha Matendo na kisha kufuata kwa namna fulani kanuni.

Tutaangalia baadhi ya mifano katika fasihi ya Paulo kuhusu jinsi mada ya watu wa Mungu inavyoendelezwa. Nitaangalia mifano michache katika barua zingine kisha nitaishia na kitabu cha Ufunuo na kile kinachosema kuhusu watu wa Mungu. Lakini tukianza na kitabu cha Matendo, tunaona ni jambo la kuvutia kupanuka kwa watu wa Mungu ili kuwajumuisha Mataifa.

Lakini inaanza katika sura ya 2 na ahadi za Mungu na watu wa Mungu huko Yerusalemu na Yudea, hatimaye ikienea hadi Samaria na kisha hadi miisho ya dunia, au baadhi ya tafsiri husema sehemu za mwisho za dunia. Matendo sura ya 1, mstari wa 8, kwa namna fulani, hutoa muhtasari wa kitabu chote. Kwa hivyo, sura ya 2 inaanza Yerusalemu na kisha Yudea, na kisha inaishia Samaria katika Sura ya 8, naamini, na kisha inaishia kupanuka hadi miisho ya dunia.

Kwa hivyo, sura ya 8 ya Matendo inaishia na Paulo huko Roma, ambayo ingekuwa mwisho wa dunia katika siku za Paulo. Lakini hoja ni kile kinachoendelea hapa, na hii inaonyeshwa katika sura ya 1 ya Matendo, mstari wa 8. Katika sura ya 1 ya Matendo, mstari wa 8, tunapata kauli hiyo, mtakuwa mashahidi wangu, nami nitawamiminia roho yangu. Nitawapa roho yangu, nanyi mtakuwa mashahidi wangu katika Uyahudi, Yerusalemu, na Samaria, na hata miisho ya dunia.

Mengi ya maneno hayo yanatoka moja kwa moja katika kitabu cha Isaya. Kutolewa kwa Roho Mtakatifu, wakiwa mashahidi, Israeli ilipaswa kuwa mashahidi wa Mungu, na hatimaye walipaswa kushuhudia hadi miisho ya dunia. Msemo huo wa miisho ya dunia ni neno kwa neno kutoka katika kitabu cha Isaya.

Kwa hivyo, kinachoendelea katika Matendo, nadhani, ni kwamba Matendo ni katika ngazi moja, onyesho la jinsi ahadi za Mungu kupitia Isaya za kuwarejesha watu wake na hatimaye kuwapanua watu hao hadi miisho ya dunia zinavyotimizwa. Kwa hivyo, inaanza na watu wa Mungu, kimsingi watu wake Wayahudi huko Yerusalemu na Yudea, na kisha kitabu cha Matendo kimsingi ni maelezo ya jinsi kanisa la Mungu na ahadi za Mungu na jinsi wokovu unavyohamia katika maeneo madogo na madogo ya Wayahudi ili kukumbatia makundi ya watu ambao ni Mataifa zaidi na zaidi. Kwa hivyo tena, inaishia na Paulo na Roma.

Kipengele kingine cha kuvutia katika muktadha wa hilo ni mambo mawili. Kwanza, kwa nini una utaratibu wa Yerusalemu, Yudea, na kisha Samaria? Ukikumbuka, katika baadhi ya maandiko ya unabii, nia ya Mungu ilikuwa kurejesha falme za kusini na kaskazini, ambazo mji mkuu wake ungekuwa Samaria na ufalme wa kusini wa Yuda, Yerusalemu. Kwa hivyo, una injili inayoanzia Yerusalemu na Yudea, ufalme wa kusini, na hatimaye Samaria, ambayo ingekuwa ufalme wa kaskazini, na simulizi hilo la kuvutia katika Matendo ya Mitume la jinsi kile kilichotokea katika siku ya Pentekoste katika Matendo ya Mitume 2 kilivyotokea Samaria pia, ili uwe na umoja wa watu wa Mungu katika kutimiza Isaya na Ezekieli na Yeremia, ambao wanatarajia agano jipya la kurejesha na kuunganisha tena makabila 12 ya Israeli.

Kwa hivyo, makabila ya kaskazini na kusini yameunganishwa tena kulingana na matarajio ya kinabii ya Agano la Kale. Simulizi lingine la kuvutia katika Matendo sura ya 1 ni kwa nini una simulizi hilo la mtume wa 12. Kumbuka, Yuda ameari, kwa hivyo kimsingi unaingia katika Matendo, kifo na ufufuo wa Yesu, na kisha unaingia katika kitabu cha Matendo sura ya 1, ambapo una mitume 11 pekee. Kwa nini mwandishi wa Matendo anazungumzia jambo kubwa kwa kuchagua mtume wa 12? Tena, hii inaashiria urejesho wa watu wa Mungu, urejesho wa makabila 12 ya Israeli.

Kwa hivyo, kumbuka, mitume 12 wa Yesu Kristo wanaigwa kwa kufuata makabila 12 ya Israeli. Inaonyesha nia ya Yesu ya kufanya upya na kurejesha watu wake katika kutimiza Agano la Kale. Na kwa hivyo, kwa kuchagua mtume wa 12, tunaona Matendo ya Mitume ikianza kurekodi katika kutimiza Isaya na matarajio mengine ya Agano la Kale ya kurejeshwa kwa watu wa Mungu.

Sasa tunaona kwamba hilo linaanza kutimizwa kwa kuchaguliwa kwa mtume wa 12 na pia kwa injili ikienea kutoka Yerusalemu na Samaria pia. Na kisha, katika sehemu iliyobaki ya kitabu cha Matendo, tulisema pia sambamba na mpango wa Isaya wa urejesho ambapo Mataifa wanaingia, ambapo utukufu wa Mungu unaenea hadi miisho ya dunia, hadi miisho ya dunia. Tunaona injili ikienea hadi miisho ya dunia.

Na tena, sura ya 28 inaishia na Paulo na injili ya ufalme ikiendelea hadi Roma. Kwa hivyo, Matendo yenyewe inaonekana kuwa maelezo ya jinsi ahadi za Agano la Kale na matarajio ya kurejeshwa kwa watu wa Mungu katika uhusiano wa agano jipya

yanavyoanza kutimizwa sasa. Kufuatia kifo na ufufuo wa Yesu, jumuiya hii ambayo Yesu alianza kuiunda sasa ndiyo jinsi itakavyopanuka katika kutimiza maandishi na ahadi za kinabii za Agano la Kale.

Kifungu kingine ambacho tayari tumekiangalia ni Waefeso sura ya 2, mstari wa 11 hadi 22, ambapo Paulo anafikiria kuungana kwa Wayahudi na Mataifa katika ubinadamu mmoja mpya kulingana na kifo cha Yesu Kristo msalabani ili kuleta amani. Tayari tumeona katika matukio kadhaa kwamba fiche katika lugha ya Paulo ni marejeleo ya kitabu cha Isaya. Maandiko yanayohusu urejesho wa watu wa Mungu.

Na kwa hivyo baadhi ya lugha hiyo ya karibu na mbali inaleta amani. Na tulisema inaishia hata na kuanzishwa kwa makao ya hekalu la Mungu pamoja na watu wake. Yote hayo yanamaanisha kurejeshwa kwa watu wa Mungu katika kutimiza ahadi za Isaya za kurejeshwa.

Kwa hivyo, ili muungano wa Myahudi na Mataifa ambao umefanyika katika utu wa Yesu Kristo uwe sehemu ya uumbaji wa ubinadamu mpya, urejesho wa watu wapya wa Mungu katika kutimiza nia ya Mungu ya kuwarejesha na kuwafufua watu wake, hasa katika kitabu cha Isaya, pia tumetumia muda mwingi tayari kwenye Agano Jipya. Na nilisema Agano Jipya linamaanisha watu wa Mungu.

Na unaporudi kwa Yereimia na Ezekieli, vifungu vya Agano Jipya viko katika muktadha wa kurejeshwa kwa watu wa Mungu katika nchi. Kwa mfano, vielelezo vya utimilifu wa Agano Jipya, vinavyoonyeshwa na kipawa cha Roho Mtakatifu, 2 Wakorintho 3 na 2 Wakorintho 6 na mstari wa 16 vinavyonukuu andiko la Agano Jipya. Lakini hoja ni kwamba, ikiwa Agano Jipya tayari limezinduliwa, ikiwa Agano Jipya sasa ni ukweli na limetekelezwa kupitia kifo na ufufuo wa Yesu Kristo ikiwa Agano Jipya ni ukweli, basi urejesho wa watu wa Mungu lazima uwe tayari unafanyika katika kutimiza Yereimia na Ezekieli.

Kwa hivyo tena, Agano Jipya, ambalo limeelezwa waziwazi katika fomula ya agano, Nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu, linaonyesha wazi kwamba ahadi za kurejesha watu wapya, za Mungu kuwarejesha watu wake, Israeli, na kuingia katika uhusiano wa Agano Jipya nao, sasa zinatimizwa katika watu hawa wapya wa Mungu ambao Yesu alianza kuwaumba kwa kuwakusanya wanafunzi hawa kumi na wawili au mitume. Na sasa, kama tulivyoona katika Matendo, likipanuka ili kuwakumbatia Mataifa. Sasa ni tukio linaloonekana katika mwanga wa Agano Jipya katika kutimiza ahadi za Mungu za urejesho.

Sasa, njia nyingine ya kuiweka ni njia nyingine ya kuuliza swali, ahadi hizi katika Agano la Kale, katika Isaya na Ezekieli, kwa kweli, mada nzima ya watu wa Mungu, zikifikia kilele katika matarajio ya kinabii ya kurejeshwa kwa watu wa Mungu sasa kwa kuwa wamepelekwa uhamishoni, Mungu atarejeshaje ahadi hizo? Njia nyingine ya kuelezea swali ni, ni akina nani watoto wa kweli wa Ibrahimu? Ni nani mbegu ya

kweli ya Ibrahimu? Sasa, wengi katika karne ya kwanza na kabla, madhehebu mengi ya Kiyahudi yangejibu hilo kwa, vema, wale ambao ni watoto wa kikabila wa Ibrahimu. Wale ambao ni wa ukoo wa kimwili wa Ibrahimu. Wale ambao ni Waisraeli wa kweli kikabila na kitaifa.

Hao ni uzao wa Ibrahimu. Lakini nataka kurudi kwenye andiko ambalo tumeangalia ili kuona tena jinsi Paulo anavyojibu hilo. Na hilo ni sura ya 3 ya Wagalatia. Katika sura ya 3 ya Wagalatia, tunaona kwamba Paulo anajibu swali hili.

Ni akina nani watoto wa kweli wa Ibrahimu? Kwa sababu Wayahudi anaowashughulikia wanajaribu kuwalazimisha Mataifa kutahiriwa ili wanaume wakubali kutahiriwa, ili kila mtu mwingine ashike sheria, sheria za vyakula, na Sabato, kama ishara kwamba wao ni watu wa kweli wa Mungu kimwili na kimaadili. Na hivyo, swali linaloulizwa hata katika Wagalatia ni, ni akina nani watoto wa kweli wa Ibrahimu? Ni akina nani wanaoshiriki katika ahadi zilizotolewa kwa Ibrahimu? Na kisha Paulo anajibu hilo, anashughulikia swali hilo moja kwa moja. Kwa hivyo, kuanzia mstari wa 16 wa sura ya 3, Paulo anasema ahadi zilinenwa kwa Ibrahimu na kwa uzao wake.

Maandiko hayasemi kwa wazao, maana yake watu wengi, bali kwa uzao wako, maana yake mtu mmoja, ambaye ni Kristo. Kwa hivyo, Paulo anaona, sawa na Mathayo sura ya 1 na mstari wa 1, kwamba Yesu ni mwana wa Ibrahimu. Sawa na Mathayo, Paulo pia anamwona Yesu kama uzao halisi wa Ibrahimu.

Paulo anaeleza wazi zaidi kuhusu hilo. Mbegu ya Ibrahimu si mwingine ila Yesu Kristo. Kwa hivyo, kuna kupungua huko tena.

Hufikia kilele na kufikia hatua katika utu wa Yesu Kristo. Yesu ndiye utimilifu wa kweli wa ahadi ya uzao wa Ibrahimu. Lakini angalia kile Paulo anachofanya, andiko ambalo tayari tumerejelea, unapofika mwisho kabisa wa Wagalatia sura ya 3. Wagalatia sura ya 3 katika mstari wa 29, Paulo anaendelea na kusema, ikiwa ninyi ni wa Kristo, basi ninyi, kanisa, Wagalatia, ninyi ni uzao wa Ibrahimu na warithi sawasawa na ahadi yake.

Kwa hivyo, angalia jinsi inavyofanya kazi. Kwanza kabisa, ahadi ya watu wa Mungu kupitia Ibrahimu, ahadi ya uzao wa Ibrahimu, inatimizwa, kwanza kabisa, katika Yesu Kristo. Kisha, inaenea hadi kuwajumuisha wafuasi wake kwa sababu ya kuwa wao ni wa Kristo.

Kwa hivyo, Paulo, ufunguo wa mstari wa 29 ni mstari wa 16. Yaani, ninyi ni uzao wa Ibrahimu ikiwa ni wa Kristo. Mzao wa Ibrahimu ni nani? Sura ya 3, mstari wa 16.

Kwa hivyo kile Paulo anachosema, nadhani katika Wagalatia 3, ni watu wa kweli wa Mungu, uzao wa kweli wa Ibrahimu, nia ya kweli ya Mungu ya kutimiza ahadi zake

kwa watu wa Mungu, kuleta watu, hatimaye inatimizwa katika Yesu Kristo, uzao wa kweli wa Ibrahimu, na kisha katika watu wake ambao ni wake katika imani, ambao pia wanakuwa uzao wa Ibrahimu. Na tena, ninachokiona cha kuvutia katika maandishi kama haya ni kwamba Paulo hajumuishi, tena, anawahutubia Mataifa katika makanisa ya Galatia. Inashangaza kwamba Paulo hasemi kwamba ninyi ni taifa lililobarikiwa kupitia Ibrahimu.

Badala yake, anasema, ninyi kwa kweli ni uzao wa Ibrahimu kwa sababu ninyi ni wa uzao halisi wa Ibrahimu, Yesu Kristo. Angalia pia, labda kama tunavyoona katika maneno ya Yesu katika Yohana 15, angalia matumizi ya Paulo ya sitiari ya mti na tawi katika Warumi sura ya 11. Tena, sitasoma sehemu hiyo kwa ukamilifu, lakini nataka kutaja mambo kadhaa kuihusu.

Ufunuo sura ya 11 na mstari wa 13 hadi 24. Sidhani kama nitasoma yote hayo, lakini nitaanza na mstari wa 16. Ikiwa sehemu ya unga unaotolewa kama matunda ya kwanza ni takatifu, basi unga wote ni takatifu.

Ikiwa shina ni takatifu, matawi nayo pia yako hivyo. Ikiwa baadhi ya matawi yamekatwa, na wewe, ingawa ni chipukizi la mzeituni mwitu, umepandikizwa kati ya matawi mengine na sasa unashiriki utomvu wa mzizi wa mzeituni, msijione kuwa bora kuliko matawi mengine. Msipofikiria hili, hamshiki mzizi, bali mzizi ndio unaowashikilia.

Utawaambia kwamba matawi yalikatwa ili nipandikizwe. Ni kweli, lakini yalikatwa kwa sababu ya kutokuamini, nawe unasimama kwa imani. Usiwe na kiburi, bali utetemeke.

Lakini kama Mungu hakuyaachilia matawi ya asili, hatakuachilia wewe pia. Sasa, haya yote yako katika muktadha wa Warumi 11 wa ukweli kwamba kuna mzabibu mmoja, na kuna matawi mawili. Kuna matawi ya asili na matawi ya mwituni.

Matawi ya asili ni watu wa Mungu, Israeli, na matawi ya mwituni ni Mataifa. Lakini yote mawili yamepandikizwa kwenye mzabibu mmoja ili usiwe na watu wawili tofauti. Una watu mmoja wa Mungu waliounganishwa na mzabibu mmoja katika Warumi 11.

Zaidi ya hayo, naona inavutia kwamba Paulo anatumia sitiari ya mti na tawi, ambayo inaonekana tena kuakisi lugha inayofanana na hiyo unayoipata katika Yohana sura ya 15 ya matawi na mzabibu. Labda Paulo alichagua sitiari hii kimakusudi kwa sababu ni ile inayotumika katika Agano la Kale kurejelea watu wa Mungu. Lakini sasa, watu wa kweli wa Mungu wana matawi ya asili na matawi ya mwitu ambayo yanaweza kupandikizwa.

Kwa hivyo tena, una watu mmoja wa Mungu, si wawili tofauti katika Warumi 11. Kipengele kingine cha kuvutia katika fasihi ya Paulo kinachorudi kwenye kipengele cha watu wa Mungu ambacho tumejadili tayari ni kwamba Paulo mara nyingi hurejelea makanisa yake katika barua zake kama wateule, wateule, au wapendwa. Sasa, tunaweza kuchukua lugha hiyo na kuuliza maswali kuhusu kama lugha ya uchaguzi inaeleweka vyema na kama lugha ya kuchaguliwa inaeleweka vyema ndani ya mfumo wa Kiarmenia au wa Kikalvini.

Hizo ni mijadala muhimu sana, muhimu, na halali. Lakini kwa madhumuni yetu, nataka tu kuangalia istilahi hii na kile inachosema kuhusu watu wa Mungu. Kwa mfano, katika Warumi sura ya 1 na mstari wa 7, na mengi ya maandiko haya nitakayosoma, machache kati yao yako mwanzoni kabisa mwa barua Paulo anapoanza kuwahutubia watu wake.

Lakini mstari wa 11, samahani, mstari wa 7 wa Warumi sura ya 1, kwa wote walioko Rumi wanaopendwa na Mungu na kuitwa kuwa watu wake watakatifu. Waefeso sura ya 1 na mstari wa 3 na 4, kwa hivyo weka andiko hilo la Warumi akilini mwako kwa muda mfupi tu, nasi tutarudi kufupisha jinsi hili linavyohusiana na mada ya watu wa Mungu. Lakini Waefeso sura ya 1, mstari wa 3 na 4, sifa zimwendee Mungu na Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo.

Ona kwamba lugha ya Baba, Mungu, na Baba inaweza isiwe tu lugha nzuri ya kifamilia bali pia inaelezea lugha ya agano. Asifiwe Mungu na Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo, aliyetubariki kwa baraka zote za rohoni katika ulimwengu wa roho ndani ya Kristo, kwa maana alituchagua katika yeye kabla ya kuwekwa misingi ya ulimwengu, ili tuwe watakatifu, watu wasio na lawama mbele zake katika upendo. Alituchagua tangu mwanzo ili tufanywe wana kwa njia ya Yesu Kristo.

Kwa hivyo, angalia tena Paulo anawaelezea wasomaji wake kama wale waliochaguliwa na Mungu tangu kuwekwa msingi wa ulimwengu na wale wanaopendwa na Mungu na ambao wamechaguliwa naye. Na mwishowe, ingawa tunaweza kuwaelekeza kwa wengine kadhaa, andiko la mwisho ninalotaka kuliangalia ni Wakolosai sura ya 3 na mstari wa 12. Angalia jinsi Paulo anavyowaelezea Wakristo wa Kolosai, tena Wakristo wa Mataifa au kanisa analolihutubia huko Kolosai.

Kwa hivyo, kama watu wateule wa Mungu, watakatifu na wapendwao, jivikeni huruma, wema, unyenyekevu, upole, na uvumilivu. Sasa tena, tunaweza kuuliza, ee, nini maana ya kuchagua uchaguzi? Je, inaeleweka vyema katika mfumo wa Kiarmeni au Kikalvini au mfumo mwingine? Lakini ukikumbuka, lugha ya kuchagua na kupenda watu wa Mungu inatoka moja kwa moja katika misemo katika Agano la Kale ya uhusiano wa Mungu na Israeli. Kurudi kwenye andiko moja tu ambalo tayari tumesoma kama mfano wa hili, Kumbukumbu la Torati sura ya 7 na mstari wa 7 na 8,

Bwana hakuwapenda ninyi na kuwachagua kwa sababu mlikuwa wengi kuliko watu wengine wote, maana mlikuwa wachache kuliko watu wote.

Lakini ni kwa sababu Bwana aliwapenda na kutimiza kiapo alichowaapia baba zake, ndipo alipowatoa kwa mkono wenye nguvu, akawakomboa kutoka nchi ya utumwa, kutoka katika nguvu za Farao, mfalme wa Misri. Kwa hivyo, hiki ni kiungo kingine tu katika mlolongo huu wa marejeleo ambacho mtu hupata katika Agano la Kale kikimaanisha Israeli sasa inatumika kwa kanisa kama watu wapya wa Mungu. Kwa hivyo, ningependekeza kwamba labda tuangalie kwingine katika Agano Jipya tunapopata lugha ya Mungu akichagua watu wake, lugha ya upendo wake kwa watu wake.

Ndiyo, kuna mambo mengi yanayoendelea, na tunapaswa kusoma lugha ya kutupenda katika athari yake kamili ya kihisia. Lakini wakati huo huo, tunapaswa pia kuona uhusiano na upendo wa Mungu na uchaguzi wa watu wake, Israeli, katika Agano la Kale. Sasa kwa njia hiyo hiyo, watu wapya wa Mungu pia wamechaguliwa na kupendwa na Mungu.

Tunaona kitu kama hicho katika ukombozi kutoka kwa taswira ya utumwa. Wakolosai 1 na 12-13. Mwandishi anawaelezea watu wake hivi.

Nitarudi nyuma na kuanza kusoma mstari wa 12. Na mshukuruni Baba aliyewastahilisha kushiriki urithi wa watu wake watakatifu na ufalme wa nuru. Tulizungumzia kuhusu uhusiano huo na urithi kuwa lugha ya kurithi nchi.

Kwa maana ametuokoa kutoka katika mamlaka ya giza na kutuingiza katika ufalme wa Mwana ampendaye ambaye ndani yake tuna ukombozi, yaani msamaha wa dhambi. Sasa angalia lugha hiyo ya agano jipya tena, msamaha wa dhambi. Lakini nataka kuzingatia lugha hiyo ya ukombozi ambayo ametuokoa kutoka katika mamlaka ya giza na kutuhamisha hadi katika ufalme wa Mwana wake ambaye ndani yake tuna ukombozi.

Ningependekeza tena kwako kwamba lugha hii ya ukombozi, na tutazungumzia zaidi kuhusu hili kuhusiana na mada ya wokovu na mada ya kitheolojia ya kibiblia ya kutoka mpya baadaye katika kozi hii. Lakini ninachotaka kuzingatia ni lugha hiyo ya ukombozi na uhusiano wake na kutoka. Kutoka sura ya 6 na mistari ya 6 na 7 ni maandishi ambayo tayari tumeyasoma tena kuhusiana na maendeleo ya Agano la Kale ya mada ya watu wa Mungu.

Lakini Kutoka sura ya 6 na 6 na 7 husema hivi, kwa hiyo wakiwaambia Waisraeli, Mimi ndimi Bwana, Mungu wenu, nitawatoa chini ya nira ya Wamisri, nitawaweka huru msiwe watumwa wao, nami nitawakomboa kwa mikono yangu iliyonyoshwa.

Kwa hivyo, tunachoendelea hapa badala ya katika barua za Paulo kinaonekana kuwa na lugha hii ya ukombozi, na hii inaweza kuwa kweli kwa lugha ya ukombozi kwingineko. Pia unamkuta Paulo akirejelea ukombozi kama kile ambacho Mungu anatimiza kupitia Kristo kwa niaba ya watu wake katika Warumi 3; katika andiko hilo tunalosoma tena, tutatumia muda zaidi kulizungumzia baadaye. Lakini katika Warumi sura ya 3, Paulo anasema, Mungu alimtoa, hebu tuone, mstari wa 23, Kwa maana wote wamefanya dhambi na kupungukiwa na utukufu wa Mungu, na wote wanahesabiwa haki bure kwa neema ya Mungu kupitia ukombozi uliokuja kwa Yesu Kristo.

Hilo linakuja kupitia damu yake katika mstari wa 25. Sasa, ningependekeza kwako basi kwamba lugha hii ya ukombozi hatimaye inarudi kwenye lugha ya ukombozi inayopatikana katika muktadha wa Mungu akiwaokoa watu wake kutoka Misri, hasa marejeleo katika Wakolosai sura ya 1:12 na 13 ninayosoma. Kwa hivyo, kwa njia ile ile ambayo Mungu aliwakomboa watu wake kutoka utumwani, aliwakomboa watu kutoka utumwani katika Agano la Kale, kwa njia ile ile ambayo Mungu anawakomboa watu wake wapya.

Mungu anawakomboa watu wake wapya kutoka utumwani na utumwani. Anasema mlikuwa utumwani hapo awali, mlikuwa utumwani gizani, lakini sasa amewatoa na kuwahamisha hadi katika ufalme wake wa mwanawe mpendwa ambaye kupitia yeye mna ukombozi. Kwa hivyo ni kama vile katika kutoka mpya, kwa njia ile ile, Mungu aliwaongoza watu wake kutoka katika kutoka kwanza na kuwakomboa ili wawe watu wake mwenyewe, sasa kwa mara nyingine tena anawaongoza watu wake kutoka na kuwakomboa katika kutoka mpya ili kuwafanya kama watu wake mwenyewe.

Mada nyingine muhimu nadhani inahusiana na wazo la kanisa kama watu wa Mungu katika kutimiza Agano la Kale, nia ya Mungu kwa Israeli, na matarajio ya kinabii ya watu waliorejeshwa, inapatikana katika Waefeso sura ya 5, katika barua za Paulo. Waefeso sura ya 5 ni sehemu ndefu ambapo Paulo analinganisha uhusiano kati ya mume na mke na uhusiano kati ya Kristo na kanisa. Na kwa hivyo, nitasoma tu; wacha nianze na mstari wa 25.

Enyi waume, wapendeni wake zenu kama Kristo alivyolipenda kanisa, akajitoa kwa ajili yake, ili alitakase, akilisafisha kwa kuliosha kwa maji katika neno; na kuliandaa kwake mwenyewe, ili ajitoe kwake kama kanisa lenye nuru, lisilo na ila wala kunyanzi wala waa lo lote, bali takatifu, lisilo na lawama. Vivyo hivyo waume wanapaswa kuwapenda wake zao kama miili yao wenyewe; yeye ampendaye mkewe, anajipenda mwenyewe. Kwa maana hakuna mtu aliyewahi kuchukia mwili wake mwenyewe; bali hulisha na kutunza miili yake kama Kristo anavyolitunza kanisa.

Kwa maana sisi tu viungo vya mwili wake. Kwa sababu hii, mwanamume atamwacha baba yake na mama yake, ataungana na mkewe, na hao wawili watakuwa mwili mmoja. Hili ni fumbo kubwa, lakini mimi nazungumzia Kristo na kanisa.

Sasa, kwa mara nyingine tena, kuna mambo mengi ambayo yanaweza kusemwa kuhusu kifungu hiki, lakini jambo ninalotaka kusema ni kwamba inavutia kwamba Paulo anaonekana kubishana kwamba zaidi ya kushughulikia jinsi wake na waume wanavyopaswa kutendeanza na kuhusianisha, analinganisha uhusiano wa Yesu na kanisa kama uhusiano wa mume na mke wake, au kama uhusiano wa Yesu na watu wake sasa, katika kulipenda na kulitunza, unalinganishwa na kile ambacho mume anapaswa kumfanyia mke wake. Hata hivyo, kinachovutia ni uhusiano kati ya Mungu na watu wake chini ya Agano la Kale katika Agano la Kale, ambao mara nyingi huelezewa kama uhusiano wa mume na mke wake. Ndiyo maana kila wakati Israeli inapotoka, mara nyingi huonyeshwa kama uzinzi, kama kutokuwa mwaminifu.

Israeli mara nyingi huonekana kama mke asiye mwaminifu, kwa sababu uhusiano wa agano kati ya Mungu na Israeli mara nyingi huonekana kama uhusiano wa agano kati ya mume na mke wake. Kwa hivyo sasa, kwa Paulo kuhamisha sitiari hiyo ya mume na mke hadi kanisani, ni kana kwamba anasema tena kuna mwendelezo kati ya watu wapya wa Mungu ambao sasa wameumbwa na unazingatia utu wa Kristo. Kuna mwendelezo kati ya hilo na watu wa Mungu, Israeli.

Sasa, huyu hapa bibi arusi mpya wa Mungu. Huyu hapa mke mpya wa Mungu. Huyu hapa bibi arusi wa Yesu, mkewe, watu wake, kanisa.

Kwa mfano, unapata hili katika sura ya Isaya... Kuna maandiko kadhaa, hasa katika Isaya. Mara nyingi Isaya anapenda kutumia bibi na ndoa na taswira za harusi kuelezea uhusiano wa Mungu na kanisa. Uhusiano wa Mungu na taifa la Israeli.

Na kisha tena, taswira ya uzinzi. Unaona hilo katika Isaya, Ezekieli, na kwingineko kuelezea wakati Israeli inapokosa uaminifu kwa Mungu. Lakini katika Isaya sura ya 54, tunapata mfano mmoja wa jinsi kurejeshwa kwa watu wa Mungu... Isaya 54 ni unabii, tena, wa kurejeshwa kwa Mungu kuwarejesha watu wake katika siku zijazo, sasa kwa kuwa wako uhamishoni.

Katika sura ya 54, Imba, wewe mwanamke tasa, wewe usiyepata kuzaa. Paza sauti, piga kelele kwa furaha, wewe usiyepata kuzaa; maana watoto wa mwanamke aliyeachwa ni wengi kuliko wa yule aliye na mume, asema Bwana. Panua mahali pa hema yako, tandaza hema yako, na upanue mapazia.

Usizui; ongeza kamba na kuimarisha vigingi vyako, kwa maana utaenea upande wa kulia na wa kushoto. Wazao wako watawamiliki mataifa na kukaa katika miji yao iliyoachwa ukiwa. Kwa kweli, nataka kuruka kidogo tu.

Mstari wa 4, Usiogope, hutaabishwa. Usiogope fedheha, wala hutaabishwa. Hutasahau aibu ya ujana wako.

Wala usikumbuke tena aibu ya ujane wako. Kwa hivyo sasa Israeli inaonekana kama mjane, sasa kwa kuwa wamekwenda uhamishoni. Mstari wa 5, Kwa maana Muumba wako, kwa maana Mungu, ndiye mume wako.

Bwana Mwenye Nguvu Zote ndilo jina lake. Mtakatifu wa Israeli ndiye Mkombozi wako, anaitwa Mungu wa dunia yote.

Kwa hivyo sasa Mungu anaonekana kama mume atakayewaita watu wake waliofiwa na wajane, lakini sasa atawaita watu wake. Kwa hivyo, nyuma ya hili kuna tena taswira ya ndoa. Mungu ndiye mume, na Israeli ndiye mke.

Hili linaweza kuonyeshwa zaidi pia, angalau kwa sehemu, katika mistari ya 11 na 12, mistari ambao tayari tumeusoma. Mji ulioteswa uliopigwa na dhoruba na usiofarijiwa, nitajenga upya mawe yako kwa zumaridi, misingi yako kwa yakuti samawi. Nitajenga ngome zako kwa akiki, malango yako kwa vito vya kung'aa, na kuta zako zote kwa vito vya thamani.

Na watoto wako watafundishwa na Bwana na amani yao itakuwa kubwa. Kwa maneno mengine, kwa kuonyesha urejesho wa Yerusalemu kama vito vya thamani, sehemu ya taswira inaweza pia kuwa taswira ya bibi arusi, kwamba sasa unaona Yerusalemu imepambwa kama bibi arusi na vito hivi vyote vya thamani kwa ajili ya mumewe. Lakini ni wazi, katika sura ya 54 ya Isaya, nyuma ya hili kuna kulinganisha uhusiano wa Mungu na Israeli, uhusiano wake wa agano nao, kama uhusiano kati ya mume na mke wake.

Na hivyo, pamoja na Paulo katika Waefeso 5, Paulo anatumia taswira ya ndoa na taswira ya mume na mke kurejelea uhusiano wa Yesu na kanisa, Paulo anaanzisha uhusiano kati ya watu wa Mungu wa Agano Jipya, kanisa, na watu wa Mungu wa Agano la Kale. Tena, nia ya Mungu kwa watu wake. Nia ya Mungu kwa watu wake katika Agano la Kale, watu wake Israeli, iliharibiwa kwa sababu ya uhamisho kwa sababu ya dhambi, lakini matarajio ya urejesho wa watu wa Mungu sasa yametabiriwa, sasa yametimizwa katika watu wapya wa Mungu, kanisa.

Na Paulo anaonyesha kwamba nadhani, kwa miunganisho hii yote mingi, kutumia lugha na maandishi ya Agano la Kale ya urejesho kuelezea kuungana kwa Myahudi na Mataifa, lugha ya agano jipya, nitakuwa Mungu wenu, mtakuwa watu wangu, sasa ikitumika kwa kanisa, ukweli kwamba kanisa ni mbegu ya kweli ya Ibrahimu, matumizi ya sitiari ya tawi la mti, lugha ya kuchaguliwa na kupendwa, lugha ya ukombozi kutoka utumwani, na sasa sitiari ya mume na mke, lugha yote ambayo mtu alipata katika Agano la Kale kuwarejelea watu wa Israeli sasa inachukuliwa kuwa inarejelea Agano Jipya, watu wa agano jipya la Mungu. Ili kanisa lionekane angalau katika kiwango fulani na kwa njia fulani kama linaloendelea au linaloendelea na watu wa Mungu na wa Israeli, lakini ningekukumbusha tena kwamba jambo muhimu,

nadhani hata kwa Paulo, hasa kama inavyoonekana katika kifungu cha Wagalatia, Wagalatia 3, ni kwamba Yesu Kristo, kwanza kabisa, ni Israeli wa kweli.

Na kisha watu wake wanaokusanyika karibu naye, ambao wameungana naye katika imani, basi vivyo hivyo wanakuwa watu wa kweli wa Mungu. Na tumeona kwamba kipengele muhimu cha hilo ni mabadiliko ambayo yametokea kati ya Agano la Kale na Jipya kwa kuwa si tena mali ya watu wa Mungu waliofafanuliwa kitaifa na kikabila, lakini sasa uanachama katika watu wa kweli wa Mungu, sifa ya kweli ya kuwatambua watu wa Mungu ni imani katika Yesu Kristo. Kwa hivyo, katika sehemu inayofuata, tutaondoka kwenye barua za Paulo, na tutaangalia maandishi katika sehemu iliyobaki ya Agano Jipya yanayoishia katika kitabu cha Ufunuo ambayo yaliendeleza zaidi mada hii ya watu wa Mungu.

Huyu ni Dkt. Dave Mathewson katika mfululizo wake wa mihadhara kuhusu Theolojia ya Agano Jipya. Huu ni mhadhara wa 13, Watu wa Mungu katika Agano Jipya, Sehemu ya 1.